

Українська [Русский](#) English

Сила породжується не фізичною міццю. Вона породжується непорушною волею.

Магатма Ганді, один із керівників та ідеологів національно-визвольних рухів Індії

ГОЛОВНА НОВИНИ ГАЗЕТА ФОТО ВІДЕО МАГАЗИН АРХІВ УКРАЇНА INCOGNITA ФОНД "ДНЯ" ПЕРЕДПЛАТА

ГАРЯЧІ ТЕМИ [Авіакатастрофа під Чугуєвом](#) | [Конфлікт Вірменії та Азербайджану](#) | [Протести в Білорусі](#)

Повідомте про новину

Без лірики

Фольклорист Євген Єфремов про тотемні рослини та народні пісні

Олеся Паламарюк

15 квітня, 2004 - 00:00

Поширити 0 Твіт

Не потрібно вдаватися до ретельного аналізу, щоб зрозуміти, чим саме відрізняється народна пісня від сучасної. Те, що в піснях, створених нашими далекими пращурями, ніколи не бракує чи то «кропу по всьому городу», чи «огірочків над самою водою», чи «пшениченьки яром» маємо змогу переконатися, гортаючи збірники народних пісень. «Плодово-ягідну» тематику дехто пояснює надзвичайним значенням для українців живлячої сили землі, що наповнювала і дух, і тіло позитивною енергетикою, виховувала працелюбність та сповнювала відчуттям істинного призначення кожного на землі. Порозмірковувати саме на цю тему «День» попросив керівника фольклорного гурту «Древо», доцента кафедри музичної фольклористики Євгена ЄФРЕМОВА.

— Чим керувалися наші предки, коли складали пісні, в канву яких обов'язково впліталися рослинні

пейзажі? Чи це притаманно тільки нашим пращурям?

— Звернення до образів рослин характерне не тільки для українців. В принципі ці образи присутні у фольклорі тих народів, що споконвіku займалися землеробством. Практично вся Європа у своїй народній поезії має ці мотиви. І це пояснюється в першу чергу тісним зв'язком наших предків з природою. Розвинулися первісні релігії, в яких обожнювали не тільки тварин і культові предмети, а й рослини. Тобто образи, які ми дуже часто зустрічаємо в народних піснях, є залишками первісного тотемізму. Вони начебто надають ще більшого ліризму, художнього оздоблення тих подій, про які йдеться в піснях. Візьмемо, скажімо, жнівні пісні. Цікавим є те, що жінки на початку, наприкінці і в процесі жнів обов'язково супроводжували свою роботу співом. Зараз вони пояснюють це тим, ніби із піснею веселіше працюється. Але дослідження вчених вказують на те, що жнівні пісні мали особливі мелодії та тексти. Вони очевидно були пов'язані з культом пращурів, що лежать у землі. І з одного боку були супроводом у роботі, а з іншого — допомагали спілкуватися з предками, які мали надавати жінкам силу від землі, давати врожай.

— Як ви гадаєте, чому у сучасній пісенній творчості ми дуже рідко можемо спостерігати звернення до рослинної тематики?

— Ще в другій половині двадцятого століття наші поети-пісняри продовжували традицію, закладену народною пісенною поезією. Згадаймо пісні Білаша, або Майбороди — «як на ті чорнобривці погляну...». А сьогодні справді пісenna поезія не відзначається особливою

ПЕРЕДПЛАТА

КУПИТИ КНИГИ

БЛОГИ

Андрій Любка

[Від місцевих виборів – до парламентських](#)

Людмила Засєда

[Репліко, я тебе знаю?](#)

Ігор Яковенко

[Попіл Клааса](#)

Сергій Грабовський

[ЗСУ: є запитання до влади](#)

Павло Артемишин

[В епіцентрі нестабільності](#)

1 «ДЕНЬ»

чудодійну силу послабла. А ще наше сучасне мислення, звичка до швидких темпів не дають розгорнути в пісні картину природи. Ми потребуємо не лірики, а конкретики. І від спілкування з природою ми, передусім, очікуємо практичних результатів. Можливо, якби ми жили у більшому достатку, духовні питання стояли б на першому місці.

— Чи можна визначити, які рослини найчастіше фігурують у народних піснях і з чим це пов'язано?

— У першу чергу слід звернути увагу, що не всі городні рослини ілюструють у пісні. Як правило, це рідкісний випадок, коли рослині присвячують пісню, частіше вона використовується лише для початку ліричної картини, в центрі якої образ людини та його переживання. У пісні образ рослини обирають тоді, коли, можливо, вона нагадує своїми зовнішніми ознаками внутрішній стан людини — «верба похилилася — дівка зажурилася». Але є пісні, де рослина є головним героєм. Очевидно, що колись така рослина була в центрі ритуалу або була тотемною. Наприклад, є веснянка про хрін: «Ой, хріну мой, коренистий мой, ой, хто ж тебе посадив, хто тебе поливав...» У давні часи цю пісню (як і всі веснянки) співали дівчата, причому голосно і з вигуками — вочевидь вона призначалась для спілкування з силами природи, а не з людьми і була пов'язана з язичницькими уявленнями. Є рослини, які прийшли до побуту українців пізно.

Стародавніх пісень про картоплю, хоча це зараз основний продукт харчування, не існує. Так само і з помідорами. У той же час не можна не згадати калину, яка посідає перше місце в українському фольклорі. З одного боку вона фігурує у багатьох весільних піснях, нею прикрашають весільний коровай і весільне деревце як символ цноти, молодості, краси соком налитої дівчини. З іншого — це символ крові. У деяких селах ще на початку століття перевіряли молоду на чесність, а калину носили по селу як знак, що молода зберегла цноту до весілля. Взагалі в українському фольклорі калина — жіночий символ дівчини, якщо вона цвіте, і заміжньої жінки, якщо стигла. А ось чоловічий символ це дуб — «Дубе кучерявий, лист на тобі рясний. Козаченько молоденький, слово твое красне». Також серед дерев найбільш популярні — вишенька, черешенька, грушка, іноді яблунька. А ось серед польових культур перше місце посідає жито, ячмінь і овес.

— Який регіон України дав найбільше пісень і вважається найбільш співочим?

— Україна вся співоча. Якщо взяти карпатський регіон, то там землеробство було неможливим у тому масштабі, яким воно було на рівнині. Там основою господарювання було скотарство, з ним пов'язана й більшість обрядів. Скотарство започаткувало інструментальну музику, бо пастиром треба було спілкуватися між горами за допомогою величезної гучності звуку. Саме тому ареал розповсюдження дудок, трембіт, ріжків пов'язаний з цим родом господарювання. Умови життя диктували свою музику. У землеробських регіонах, що відрізнялися колективною працею на землі, були й відповідні колективні обряди. А так як годувальна та родюча місія землі асоціюється в першу чергу з жінкою, то й жіноча пісня є основною в таких регіонах. Крім того, жіночий колективний спів породив таке явище, як багатоголося, якого немає в Карпатах. Вважається, що регіони, які найкраще зберегли давні пісенні традиції, — це Полісся та Поділля. Відбулося це внаслідок того, що в цій місцевості склад населення змінювався дуже повільно або взагалі не змінювався через ліси та болота.

— Чому зараз люди на селі майже не продукують пісенну поезію?

— Процес виникнення нових пісень, їхнє ствердження і розповсюдження завжди довготривалий. Пісенний фонд, який ми зараз знаємо, накопичувався століттями. Треба мати на увазі, що колись пісня передавалася від людини до людини усним шляхом і, можливо, видозмінювалася, створювався її новий варіант. Зараз люди, як правило, не віддають перевагу усному шляху — твір після свого народження одразу набуває сталої, незмінної форми. Як не дивно, такий стан сам обмежує продукування нового, тому що фіксація завжди обмежує фантазію. Для чого людям створювати щось своє, коли вона може увімкнути телевізор і насолоджуватися тим, що хтось створив раз і назавжди. Така культура спочатку обмежує потребу в творчості, а поступово і здатність творити. Ми приходимо до такого стану, що продукувати нову музику може тільки той, хто постійно цим займається професійно.

Олеся ПАЛАМАРЮК

Газета: №67, (2004)

Рубрика: Суспільство

Поширити 0

Твіт

ГОЛОВНІ НОВИНИ

Окупанти тричі зрывали "тишу", втрат немає

Україна планує приєднатися до санкцій ЄС проти Білорусі, - МЗС

Україна досі не отримала від ОРДЛО списків полонених на обмін, - Зеленський

Коментарі

Увійти

Тут немає коментарів. Будь першим!

Вводьте текст прямо тут!

Коментувати як Гість, або увійти:

Ім'я

Електронна пошта

Адреса сайту (не обов'язково)

Показано поряд з вашими коментарями. Не відображати публічно.

Якщо у вас є сайт, то залишіть тут посилання.

Підписатись на [Нічого](#)[Написати коментар](#)

ПЕРЕДПЛАТИ

КУПИТИ КНИГИ

0 коментарівВпорядкувати за [Найстаріший](#)

Додати коментар...

Плагін коментарів Facebook

ПРОЕКТИ/ІНІЦІАТИВИ[Потрібна допомога](#)
фонд
день
[Благодійна організація «Фонд сприяння ініціативам газети «День»](#)[XXII Міжнародний фотоконкурс газети «День»](#)[Facebook](#)[Twitter](#)[Telegram](#)[Youtube](#)[RSS](#)
bigmir.net
13031
2589

© 1997-2019, ТОВ «УКРАЇНСЬКА ПРЕС-ГРУПА»

Матеріали, надруковані у газеті «День», є власністю видавця, захищенні міжнародним і українським законодавством і не можуть бути відтворені у будь-якій формі без письмового дозволу видавця. При використанні наших публікацій посилання на газету обов'язкове.

Всі матеріали, розміщені на цьому сайті з посиланням на агентство «Інтерфакс-Україна», не підлягають подальшому відтворенню та/чи розповсюдженню у будь-якій формі, окрім як з письмового дозволу агентства «Інтерфакс-Україна».

[Мобільна версія сайту](#)